

مقدمه مؤلف

«ستایش کنم ایزد پاک را که گویا و بینا کند خاک را»

مجموعه‌ای که پیش روی شماست، بر پایه‌ی کتاب فارسی پنجم ابتدایی تهیه و تدوین شده است. همان‌طور که می‌دانیم، تکرار و تمرین در هر مبحث درسی مناسب با اهداف آموزشی، یکی از راهبردهای مهم یادگیری است و این فرایند باعث ثبت آموخته‌های دانش‌آموزان می‌شود.

این کتاب با توجه به سیاست‌گذاری‌های نظام آموزش و پرورش گردآوری شده و شامل بخش‌های زیر است:

- درست‌نویسی: تمرین برای املای درست کلمات
- واژه‌آموزی: فعالیت‌هایی با هدف یادگیری معنای درست واژگان
- جمله‌سازی: مروری بر چیدمان درست کلمات در یک جمله و تمرینی مختصر در انشانویسی
- دانش زبانی: شامل انواع سؤالات دستور و قواعد زبان فارسی
- درک متن: سنجشی متفاوت برای دستیابی به مهارت درک متن
- خودآزمایی چهارگزینه‌ای: شامل ۵ سؤال تستی در پایان هر درس
- آزمون: آزمون‌های نوبت اول و دوم (با توجه به بودجه‌بندی)

امید است که این نگاشته، آغازی باشد برای رسیدن به اهداف آموزش خلاق.

در پایان از صبوری، همکاری و تشویق‌های خانواده‌ی عزیزم قدردانی می‌کنم. همچنین از جناب آقای مهندس علی باقری، مدیریت تألیف، که فرصت گردآوری این کتاب را به بنده دادند؛ از ویراستار محترم، سرکار خانم طبیه فتاحی که با حوصله و دقّت خط به خط این کتاب را ویرایش کردند و از همیاری دوستان خوبم، خانم‌ها هتاو مرادی و فاطمه محمدی سپاس‌گزارم.

پیروز و سربلند باشید.

فاطمه نادری کیا

فهرست

۵

۸

۱۱

۱۴

۱۷

• درس اول: تماشاخانه

• درس دوم: فضل خدا

• درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

• درس چهارم: بازرگان و پسران

• درس پنجم: چنار و کدوین

۲۰

۲۴

۲۸

۳۲

۳۴

• درس ششم: سرود ملّی

• درس هشتم: دفاع از میهن

• درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا

• آزمون نوبت اول

• درس دهم: نام نیکو

۳۸

۴۲

۴۴

۴۸

۵۱

• درس یازدهم: نقش خردمندان

• درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

• درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید

• درس چهاردهم: شجاعت

• درس پانزدهم: کاجستان

۵۵

۵۹

۶۳

• درس شانزدهم: وقتی بوعلی کودک بود

• درس هفدهم: کار و تلاش

• آزمون نوبت دوم

درس اول | تماشاخانه

درست‌نویسی

۱ با حروف درهم‌ریخته کلمه‌ی مناسب بسازید.

ل	ت
ا	م

ل	ع
ع	ا

ق	ع
ع	ی

ح	م
م	ک

۲ املای درست کلمه‌های زیر را بنویسید.

جستجو

نقمه‌خوان

سحر

ساده‌گی

غمخارگان

ظیف

۳ حروف جاافتاده از کلمه‌های زیر را بنویسید.

واژه‌آموزی

۴ کلمه‌های مترادف (هم‌معنی) را هم‌زنگ کنید.

بلالب	تالاب	لطیف	سرشار
کردار	لبریز	آبگیر	نرم
زیبا	برکه	رفتار	عمل

۵ جاهای خالی را با کلمه‌های داده شده کامل کنید. (یک کلمه اضافی است).

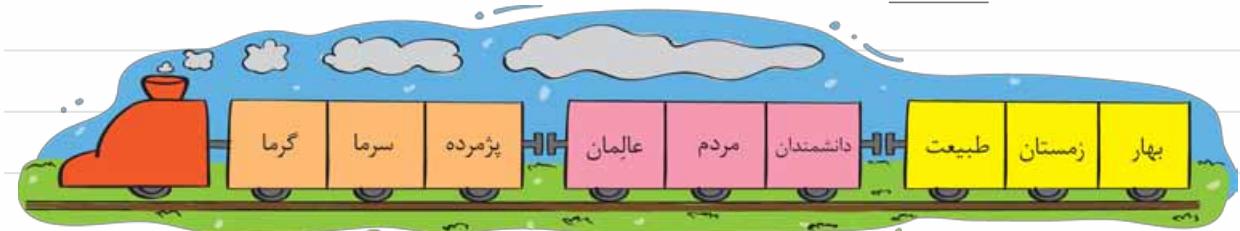
الف گاهی علف نازک و لطیف از میان سر درمی آورد.

ب در سرمای سخت یا گرمای زیاد می‌شوند.

پ تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

ت در این دنیا، پدیده‌های پیش روی ما هستند.

۶ در هر واگن، یک کلمه ناهمانگ است. آن را مشخص کنید.

جمله‌سازی

۷ با کلمه‌های زیر جمله بسازید.

الف شگفتی:

ب سبزه‌زاران:

۸ جمله‌های زیر را کامل کنید.

الف من اگر نویسنده بودم

ب اگر درختان می‌توانستند صحبت کنند

دانش زبانی

۹ برای هر کلمه یک هم‌خانواده بنویسید.

فکر ←
عجبی ←

علم ←
عمیق ←

۱۰ مخالف (متضاد) واژگان زیر را بنویسید.

نژدیک ≠ خوبان ≠ خوان ≠

خار ≠ کینه ≠ پایین ≠

۱۱ مفرد کلمه‌های زیر را بنویسید.

اقات ← بیچارگان ← اعماق ← قطرات ←

۱۲ جاهای خالی را با استفاده از نشانه‌های نگارشی مناسب پُر کنید.

الف گوش بده به آفریده‌های ساکت خدا گوش بده

ب آیا می‌توانی صدای حشره‌هایی را که در زیر زمین می‌جنبد بشنوی

درک متن

۱۳ مفهوم هر یک از بیت‌های زیر را بنویسید.

ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده

جز در تو قبله نخواهیم ساخت گر ننوازی تو، که خواهد نواخت؟

۱۴ کامل کنید:

سبزه‌زاران رفته‌رفته، زرد گشت

باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان

۱۵ شاعر شعرهای زیر را بنویسید.

رقصِ باد، خنده‌ی گل

ای همه هستی ز تو پیدا شده (ستایش)

خودآزمایی چهار گزینه‌ای

۱۶ املای کدام گزینه با توجه به معنی آن درست است؟

- (۱) از هم گسیخت = به هم وصل شد
- (۲) نارون = درختی ساحلی که در مناطق گرم می‌روید.
- (۳) کهن = نو و جدید
- (۴) تاک = درخت انگور

۱۷ در کدام گزینه کلمه‌های متراծ (هم‌معنی) به کار رفته است؟

- (۱) علف‌های سبز، خیلی نرم و شکننده هستند.
- (۲) خدای مهربان، دفتری به پاکی و زیبایی نگاشته است.
- (۳) کوه‌های سر به فلک کشیده را ترسیم کرده است.
- (۴) ما می‌توانیم برای شناخت بهتر، به تمایل‌ها فصل‌ها بنشینیم.

۱۸ در کدام یک از گزینه‌های زیر کلمه‌های مخالف به کار نرفته است؟

- (۱) فصل پاییز و زمستان می‌رود
- (۲) برگ نو آرد، درخت نارون
- (۳) ای همه هستی ز تو پیدا شده
- (۴) باز می‌آید پرستو، نعمه‌خوان
- بار دیگر چون بهاران می‌شود
سبز گردد، شاخساران کهن
خاک ضعیف از تو توانا شده
باز می‌سازد، در اینجا آشیان

۱۹ رابطه‌ی کدام دو واژه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) محکم و سخت
- (۲) کهن و جدید
- (۳) تأمل و اندیشیدن
- (۴) آرام و آهسته

۲۰ منظور از «خاک ضعیف» در بیت زیر چیست؟

«ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده»

- (۱) خاک گلدان
- (۲) انسان
- (۳) دنیا
- (۴) مردگان

درس دوم | فضل خدا

درست‌نویسی

- ۱ کلمه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

جالیز - توحید - برهنه - نسیم - مشخص - اقیانوس

- ۲ کلمه‌های زیر را با یکی از شکل‌های صدای «ز» (ز - ذ - ض - ظ) کامل کنید.

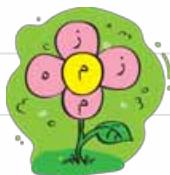
لح...ه
ه...ار

ب...ایا
ل...ت

ج...ب
و...یفه

ف...ل
سپاسگ...ار

- ۳ با حروف درهم‌ریخته یک کلمه بسازید.

واژه‌آموزی

- ۴ معنی واژگان زیر را بنویسید.

غورو = فضل

تحسین = جذب

- ۵ جاهای خالی را با کلمه‌های داده شده پر کنید.
الف پروانه هر چه تلاش کرد، نتوانست خود را در ببیند.

ب همه‌ی زیبایی پروانه را به او بخشیده بود.

پ ریشه گفت: من آب و را از زمین می‌گیرم.

ت را آخر پاییز می‌شمارند.

- ۶ با توجه به معنی هر جمله، واژه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

الف گردوبی از شاخه جدا شد و به پیشانی اش (خرد - خورد).

ب ساقه، آب و مواد لازم را از ریشه می‌گیرد و به ما می‌رساند تا با آن‌ها (غذا - قضا) درست کنیم.

پ دیگر هیچ پروانه‌ای نبود که با غرور بخواهد، بال‌های رنگارنگش را به نمایش (بگزارد - بگذارد).

جمله‌سازی

۷ با کلمه‌های درهم‌ریخته، یک جمله بسازید.

- الف** دشتی / سسین / ودر / زندگی / می کرد / پیوانهای / پزگ

- ب ملایمی / وزیدن / شروع / کرد / نسیم / به

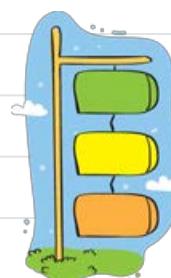
۸ جمله‌های زیر را کامل کنید.

- الف اگر من خورشید بودم

دانش زبان

۹ کلمه‌های هم‌خانواده، ۱، بک گوه قرا، دهد.

حذب - شکر - احد - جذاب - شاکر - واحد - تشکر - توحید - محذوب

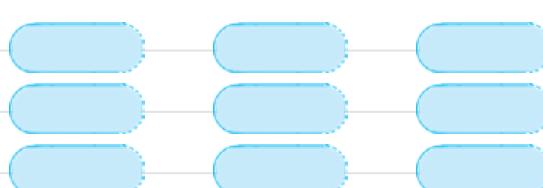
۱۰ جاهای خالی را با استفاده از نشانه‌های نگارشی مناسب پر کنید.

پروانه‌ی مغز و قلچاره‌ی دیگران به او توجهی نمی‌کنند. غمگین به روی گل سرخی که گلبرگ‌هایش را باز کرده بود

نیشت و ناگهان یا شگفتی یه آن گل سرخ گفت تو چه قدر زیبایی

۱۱ با توجه به متن شعر «فضل، خدا» بای، هر کلمه، سه کلمه، هم‌آهنگ دیگر نبوسد.

جوابها میتوه

درگ متن

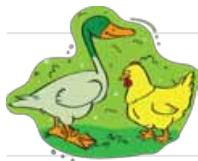
۱۲ جمله‌های زیر را با توجه به حکایت «درخت گردکان» شماره‌گذاری کنید.

ناغهان گردوبی از بالای درخت بر سر او افتاد.

روزی مردی پای استراحت زیر سایه‌ی درخت گردوبیه نشست که در کنار آن، جالین خربزه بود.

در همان لحظه خدا را به دلیل حکمتش در آفرینش مخلوقاتش شکر کرد.

۵. ذهن خود، کوچک بته، خوبه و نیز گردد، با هم مقاسه کرد.

۱۳ **الف** با استفاده از کلمه‌های «مرغ» و «غاز» ضربالمثلی بنویسید و آن را شرح دهید.

ب مفهوم این ضربالمثل چیست؟

۱۴ معنی بیت «بحر آفرید و بَرَّ و درختان و آدمی / خورشید و ماه و آنجُم و لیل و نهار کرد» را بنویسید.

۱۵ مفهوم بیت «توحیدگوی او، نه بنی آدم‌اند و بس / هر بلبلی که زمزمه بر شاخصار کرد» را بنویسید.

خودآزمایی چهارگزینه‌ای

۱۶ در گروه کلمه‌های زیر، چه حروفی به ترتیب جایگزین می‌شوند؟

«ف.....ل،زار، تأ.....یر»

(۱) ظ - ه - س (۲) ض - ه - س (۳) ظ - ه - ث (۴) ض - ه - س

۱۷ در کدامیک از گزینه‌های زیر، غلط املایی وجود دارد؟

(۱) پروانه مثل همیشه سراق برکه رفت. (۲) پروانه با غرور، زیبایی خود را تحسین می‌کند.

(۳) در دشتی بزرگ و سرسبز، پروانه‌ای زندگی می‌کرد. (۴) ریشه گفت: تو از من نباید تشکر کنی.

۱۸ در کدام گزینه، تمام واژه‌های به کاررفته، هم خانواده نیستند؟

(۱) حسن - تحسین - محسن - احسنت (۲) حکیم - حکم - تحکیم - حاکم

(۳) معلوم - علم - عمل - علوم (۴) مفعول - فعل - فاعل - تفاعل

۱۹ در عبارت زیر، در جاهای خالی به ترتیب کدام علائم نگارشی قرار می‌گیرند؟

به مادرم گفتم «مادر آن جا را ببین چه پروانه‌های زیبایی»

(۱) : - ، - . (۲) : - - ! (۳) : - - - ! (۴) : - - - -

۲۰ مفهوم ضربالمثل زیر را در کدام گزینه می‌توان دید؟

درخت گردکان به این بلندی، درخت خربزه «الله اکبر»

(۱) جوجه‌ها را آخر پاییز می‌شمارند.

(۳) دست بالای دست بسیار است. (۴) هر که بامش بیش برفش بیشتر.